

Een (geschiedenis)wandeling door Westzaan

door WILLEM TIP/deel 8

Het Koperenbergse Pad

Aan de westkant van de weg, even voor het Koperenbergse Pad, bevindt zich de bouwkundig belangwekkende langhuisboerderij J.J. Allanstraat 265 (voorlopig aangewezen als gemeentelijk monument sinds 21-2-2012). Daarna volgt een aantal aantrekkelijk

Dolphijnstraat oftewel Koperenbergse Pad.

gegroepeerde en verantwoord uitgevoerde, historiserende nieuwbouwpanden. Ze stammen uit de jaren 1980-1990. De naam 'Koperenbergse Pad', de toegangsweg tot de Algemene Begraafplaats Westzaan, is afkomstig van de bijnaam voor de molen 'De Jonge Dolfijn', een papiermolen die in 1692 gebouwd werd. Rond 1781 verbouwde men haar tot pelmolen. In 1890 werd de molen tenslotte verplaatst naar Joure. Daar staat ze nog steeds als 'Penninga's molen'.

Aan het Koperenbergse Pad stond ooit nog een tweede molen, 'De Witte Dolfijn'. Deze werd gebouwd als houtzager in 1641. Na de teruggang in de Zaanse houtzagerij werd hij in 1754 omgebouwd tot papiermolen. Niet veel later (1786) verplaatste men hem naar Assendelft. Daar werd hij in 1834 gesloopt. Rond de bijnaam 'Koperen Berg' bestaat een vermakelijk verhaal. De bouwheer van de molen vond de prijs die de molenmaker wilde hebben veel te hoog. Onderhandelen baatte echter niet. De molenmaker stond op zijn bouwsom. Daarop betaalde de molenaar hem uit in louter kopergeld. Dat bracht de overhandiging mee van een ganse 'koperen berg'.

Wel of geen afschermgroen

Ten noorden van het pad en de hier gelegen stolpboerderij begint het tweede stuk wegsloot dat in Westzaan is overgebleven. Over de weilanden van het Westzijderveld hebben we een ruim uitzicht op de Zaanstreek, meer in het bijzonder op de nieuwe wijken die sinds de jaren 1970 de spoorlijn aan het oog onttrekken. Daarbij valt op dat de wijk 'Westerkoog' bij Koog aan de Zaan zorgvuldig door een hoog

opgaande groenstrook wordt omgeven. De wijk 'Westerwatering' bij Zaandam stamt uit de jaren 1980. In deze jaren was het economisch getij ongunstig. Dit is nog steeds zichtbaar door het ontbreken van welk afschermgroen dan ook. De harde huizenwand grenst onmiddellijk aan het natuurgebied van het Westzijderveld. Als verdediging van deze sobere inrichting is wel aangevoerd dat de Zaanse weidevogels van de bomen en struiken in een groenstrook hinder onder vinden.

Het Chirurghuis

Tegenover de wegsloot ligt de houten boerderij J.J. Allanstraat 289-291 (rijksmonument sinds 6-1-1976). Het pand stamt uit het vierde kwart van de achttiende eeuw. Vlak voor de volgende brug zien we tenslotte het 'Chirurghuis', J.J. Allanstraat 293. Deze woning stamt uit het begin van de 18e eeuw. In die eeuw waren er achter elkaar tenminste drie chirurgijns werkzaam. Soms verdienden deze chirurgijns ook bij als barbier. Eén van deze chirurgijns was Matthijs van Waert, vader van de arts Jacobus van Waert

Links J.J. Allanstraat 291 en rechts het Chirurghuis.

(1789-1881). Naar deze Jacobus van Waert is na de Tweede Wereldoorlog een straat in Westzaan-Noord vernoemd.

Avis

De betonnen brug overgaand, zien we aan de westkant van de weg een grote historiserende stolp-

De Paradijsvogel.

boerderij uit de jaren negentig. Daar tegenover is nieuwbouw gerealiseerd op het terrein van de voormalige Verffabrieken Avis. Deze fabriekspanden werden gesloopt in 2006. De nieuwbouw heeft zich globaal gebaseerd op de Zaanse vormtaal. De geleiding van de gevels, zoals de raamindeling en de wijze waarop het houten beschoot is toegepast, volgt echter een eigen, niet Zaanse weg.

De Paradijsvogel

Aan de westkant verdicht zich de bebouwing terwijl we de dorpskern naderen. Hier bevinden zich verscheidene houten woningen uit de 19e eeuw. De aandacht vraagt met name het aantrekkelijk gelegen houten woonhuis J.J. Allanstraat 323 (rijksmonument sinds 6-1-1976). Het negentiende-eeuwse houten pand J.J. Allanstraat 345 wordt genoemd in 1834, het jaar waarin de doopsgezinde wethouder Dirk Peereboom (1811-1888) het pand koopt. Aan de oostkant van de weg vinden we het vroeg negentiende-eeuwse houten woonhuis J.J. Allanstraat 278 (rijksmonument sinds 6-1-1976). Ernaast staat de achttiende-eeuwse houten woning J.J. Allanstraat 280 (rijksmonument sinds 6-1-1976). Een reeks nieuwe stenen woningen vult de plaats in waar tot 1984 de fabriekspanden stonden van de chocoladefabriek Grootes. Een tegeltableau in de voorgevel van deze fabriek, bij de sloop helaas verloren gegaan, toonde een paradijsvogel. Het nieuwbouwwijkje is hiernaar vernoemd. ■

Foto's: Westzaanse Digitale Beeldbank

Leo Poelmeier exposeert

Zaterdag 6 september werd in kunstgalerie Staphorsius de tentoonstelling Leo Trakteert geopend.

Jan Schoen hield een humoristische toespraak. De aanleiding voor de overzichtstentoonstelling was dat de Westzaanse kunstenaar Leo Poelmeier onlangs 80 jaar is geworden. De eerste 100 bezoekers kregen een gesigneerd tentoonstellingsboekje. Het totale aantal bezoekers lag ver boven de 200.

De tentoonstelling loopt nog tot en met 27 september.

Leo en Hannie Poelmeier.
Foto: Fred Eerenberg